

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

11 Vtrùm aliqua quædam pacta, quibusdam locis contractui censuali addi consueta, sint licita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

ultra naturam contractus. Primò, Ex vi solius contractus principalis, absque iusta compensatione illius obligationis: & hoc est iniquum; neque hic fit, vtolensum est. Secundò, Per distinctum contractum, saltem implicitum, & iusta compensatione; & sic non est iniquum, sed iustum & quotidianum. possum enim nolle inire vnum contractum absque alio contractu.

Ad alteram rationem, Nego per hoc perire veritatem emptionis. Si enim ex eo quòd obligo venditorem ad restituendum pretium rei venditæ, quando cupiam contractum resolvere, emptio vertitur in mutuum; nulla emptio cum pacto retrovenditionis ex parte emptoris erit licita; nec emptor poterit lucrari fructus rei, sed tenebitur computare in sortem: quod falsum esse ostendimus cap. 21. dubit. 14. estque contra Couarr. & alios multos DD. Similiter in societate mercaturæ, contractus societatis & conductio operarum vertetur in mutuum, si socius cui pecunia traditur, obligatur iusto pretio ad præstandum periculum fortis. Quod et si Sorus concedat, Couarr. tamen & alij negant; & falsum esse ostendimus cap. 25. dub. 3. itaque non per hoc emptio vertitur in mutuum. Rationem attulimus supra n. 57. in respons. ad 1. replicam.

Pro obligatione potest peti mutua obligatio.

Teriò, Si petas à me vt emam à te censum, possum vicissim à te petere vt emas post aliquod tempus à me domum, idque in pactum deducere: (nam pro obligatione licita, potest peti mutua obligatio) ergo similiter possum petere vt post aliquod tempus eundem censum redimas. si enim possum in pactum deducere, teque obligare vt emas à me rem aliam; cur non etiam vt eandem, quam mihi vendidisti, redimas?

Quartò, Hoc pactum potest addi emptioni aliarum rerum, v. g. agrorum, domorum, animalium, vt dictum est cap. 21. dubit. 14. cur non etiam emptio censuum? vnde Couarruias, d. lib. 3. variat. cap. 2. nu. 3. admittit hoc pactum in aliarum rerum emptione, & n. 4. negat in emptione censuum, *de usura* docet.

59 Quintò, Pacta quæ seorsim fieri possunt, ita vt neutrum destruat alterum, etiam fieri possunt iunctim: (quæ enim seorsim iusta sunt, etiam simul iuncta sunt iusta) atqui hæc pacta seorsim fieri possunt, qui enim emit censum, redimibilem ex parte solius venditoris, 100. aureis, ei debentur quotannis 6. aurei & quadrans; sed hic potest inire pactum cum venditore vt quotannis non soluat nisi 5. aureos, & vt pro reliqua parte se obliget ad redimendum, quando emptori placuerit: illa enim obligatio videtur satis compensari, si quotannis condonetur pro ea vnus aureus & tres regales.

Pretium huius census.

60 Hæ rationes satis probant, probabile esse, hoc pactum emptioni census realis apponi posse. nam licet totum rei dominium emi potest cum pacto redimendi in fauorem vtriusque appposito; ita etiam ius fructuum, quod est veluti pars dominij. Si verò agatur de emptione census personalis, maior est difficultas. Sed Auctores citati etiam de hac intelligendi sunt: nam generatim loquuntur. Imò Gabriel, Medina, & Valencia expressè de hac agunt: & iisdem rationibus probatur: nam sicut census realis est ius quoddam certo pretio vendibile, ita & census personalis: vnde eadem rationes vtrobiusque locum habent.

61 Ex his sequitur, cum in Belgio ematur com-

muniter census personalis, redimibilis ex parte solius venditoris, 16. in singula, non fore illicitum (vbi lex positua non obstat) emere censum personalem vtrimque redimibilem 20. in singula. nam onus illud, quod imponitur venditori ad redimendum quando placuerit emptori, satis videtur compensari dum tantò plus emitur. Confirmatur, quia non magis grauatür tali censu, quam censu personali ordinario; imò minus. qui enim vendidit talem censum, v. g. 100. aureis, quotannis non soluit nisi 5. aureos, & quando cogetur redimere, facillè inueniet pretium, vendendo alteri censum ordinarium 100. aureis, qui pendet sex aureos & quadrantem. itaque singulis annis vnum aureum & quadrantem minus dedit in censu vtrimque redimibili, quam debuisset dare si fuisset census ordinarius.

Pretium in Belgio talis census.

Hoc modo videntur posse excusari contractus quidam valde vsitati; quibus solet pecunia pupillorum tradi mercatori vel alteri pro vsura quincuncie, id est, pro quinque in 100. & quamuis contrahentes non cogitent expressè de censu vtrimque redimibili; tamen videntur implicite in illum consentire; dum is, qui pecuniam tradit, intendit hoc lucrum percipere omni modo quo iuste id fieri potest, & alter intendit pro eo titulo, quo ille accipit, dare. qua de re aliquid dictum est sup. cap. 20. dub. 12. vide plura apud Valentiam disput. 5. q. 25. pun. 2. Verum hic modus contrahendi merito in posterum deberet vbiq; prohiberi.

62 Pecunia pupillorum & vsura pupillares.

Petes, Vtrum licita sit emptio census cum pacto vt non possit redimi nisi velit emptor, & ipso volente debeat redimi?

63 Redimibilis pro solius emptoris arbitrio.

Resp. Ex natura rei esse licitam, modò iusto pretio fiat; quod sanè deberet esse maius, quam pretium census absolute irredimibilis. Ratio est, quia ex parte venditoris est absolute irredimibilis, & præterea imponitur obligatio venditori, vt eum redimat, quando emptor voluerit, quæ etiam est pretio æstimabilis. Potest tamen emptor pacisci, vt si redemptio fiat, eodem pretio fiat, quo emptio facta est: quia potest pacisci vt resoluatur contractus. sicut enim dum emitur talis census, acquirit emptor censum & illam obligationem à venditore: ita etiam dum emptio resoluatur, restituit venditori censum & illam obligationem: ac proinde potest exigere pretium pro vtroque datum. vide supra cap. 21. num. 118. vbi alia ratio eaque solidior indicata.

64 Redemptio eodem pretio.

DUBITATIO XI.

Vtrum alia quedam pacta, quibusdam locis contractui censuali addi consueuerint licita.

PRimum est, Vt venditor semper teneatur ad pensionem, etiam si res censui subiecta casu pereat. Quidam putant hoc pactum esse iniquum. Primò, Quia est contra naturam contractus censualis, qui postulat vt re pereunte, census pereat. Secundò, Iniquus esset contractus, si emerem à te agrum, annuè reddentem 10. mensuras, cum pacto vt si ager pereat, vel minus reddat, tenearis in perpetuum supplere ex tuis bonis vsque ad decem mensuras: atqui talis est emptio census cum illo pacto: ergo.

65 I. Pactum, et si res pereat, soluetur pensionem.

66. Sed verius est, hoc pactum iniquum non esse, si iusto pretio compensetur. iustum autem pretium est, quanti illa obligatio conditionalis iudicio probi & intelligentis viri, considerato periculo euentus, aestimabitur. si enim paruum vel nullum sit periculum, paruo aestimabitur; si magnum, magno. Probatur Primò, Quia hinc sunt duo pacta, quae seorsum iuste fieri possunt; vt si primò ematur iusto pretio census absolute: deinde iusto pretio fiat pactum illud soluendae pensionis in quouis euentu: ergo etiam possunt simul fieri; quaecumque enim seorsum sunt iusta, etiam iunctim iusta sunt. nō enim ex vi vnius contractus, ultra iustum pretium obligat emptor venditorem ad alium; quod est illicitum: (vt dictum est c. 20. dub. 7. & 8.) sed non vult celebrare vnum contractum sine alio, quod potest licite facere. potest enim se nolle obligare, vel applicare ad vnum contractum, nisi alter se obliget, vel paratus sit applicare ad alterum.

Secundò, Pactum illud accessorium, est pactum assicurationis: atqui pactum assicurationis aliis contractibus addi potest; ergo etiam contractui census.

Tertiò, Illud pactum habet vim pacti census personalis: atqui census personalis est licitus, vt ostensum est dub. 5. ergo etiam illud pactum. quo fit vt totus census emptor tali contractu, sit census mixtus ex reali & personali; vel certè, vt sit census realis cum pacto assicurationis. vt supra dictum est dubit. 4.

67. Ad primum Respondeo, Pactum non est ita contra naturam contractus censuales, quasi destruat naturam contractus censuales; sed quia obligat ad aliquid, ad quod nullo modo obligat nudus contractus census realis; idque inducendo nouum contractum, nempe assicurationis vel census personalis. sic pactum retroconditionis est contra naturam contractus emptionis, & tamen licite ei additur.

Ad secundum, Ille contractus non est per se illicitus, quia est emptio agri cum pacto assicurationis fructuum in perpetuum: quod pactum est licitum. si enim fieri potest pactum assicurationis fructuum ad tempus, cur non etiam in perpetuum? item, si fieri potest tale pactum cum tertio, cur non etiam cum venditore agri?

68. Secundum pactum addi solitum, est, Vt si per biennium vel triennium pensio soluta non fuerit, res censui subiecta cadat in commissum, & in pœnā negligentiae efficiatur domini census. Hoc pactum continetur implicite in contractu emphyteutis, cui contractus censuales est aliqua ex parte similis. vnde huic etiam addi possit; praesertim contractui census reservatiui. In contractu verò consignatiuo addi non potest, nisi ex æquo compensetur, aucto pretio census arbitrio prudentis: quia sicut in pignoriibus pœna commissi est excessiua, (non enim par est, vt ob non solum tempore praefixo paruum debitum, amittas pignus aliquod pretiosissimum) & ideo iure prohibita, ea. Significatè, de pignoriibus: ita etiam in rebus censui subiectis (quae sunt instar pignoris & hypothecae) excedit iustum modum, nisi pretio compensetur.

69. nunc enim poterit esse iusta. Possit tamen absque pretij augmento apponi pactum, vt si per biennium non soluerit, contractus resoluatur, & censuarius cogatur restituere pretium, vt notat Medina q. 15. de vfura dub. vltimo; quia pactum legis

commissoriae tali modo in contractibus est licitum, vt supra cap. 21. dub. 15. ostensum est.

Aduerte tamen, si absque culpa factum sit, vt debitor non soluerit pensionem, rem non debere censeri commissam: nam vbi non est culpa, locum non habet pœna.

Tertium pactum est, Vt debitor census non possit rem illam vendere, non requisito prius illo, qui in ea censum habet, sicut in contractu emphyteutico. hoc pactum, etsi sit praeter naturam contractus censuales, tamen non est iniquum. nam si res vendatur viro potenti, vel multis privilegiis instructo, difficulter obtinebitur solutio pensionum. Vnde puto emptorem posse hoc pactum apponere absque augmento pretij: praesertim cum Pius V. illud inter ceteras condiciones numeret, vt dub. 12. dicitur.

Quartum est, Vt si debitor rem vendat, teneatur decimam partem pretij dare emptori census. hoc iniquum est, nisi ex æquo compensetur; quia est valde onerosum, & praeter naturam contractus censuales. Possent tamen haec tria vltima pacta locum habere, si praedium illud, vel rem aliam fructiferam (super quam alter censum cupit vendere) iusto pretio emeret, & reseruat tibi dominio directo & censu annuo, dominium vile in eundem venditorem transferret, cum obligatione pensionis annuae & decimae partis soluendae, si dominium vile vendi contingeret, ceterisque pactis; sicut fit in contractu emphyteutico. quia tunc hic esset verè contractus emphyteuticus post emptionem rei. Possent autem hi contractus volente venditore simul fieri.

Quintum pactum est, Vt non possit redimi per partes. hoc non est illicitum, imò est consentaneum naturae contractus. nam in ceteris rebus, dum aliquid venditur cum pacto vt liceat eodem pretio redimere, non censetur venditor habere ius redimendi per partes. id enim posset cedere in graue incommodum emptoris: ergo neque in censibus. vnde nisi expresse conuenierit vt liceat per partes redimere, vel nisi iura aut consuetudines id concedant, (omnis enim contractus censetur celebrari secundum consuetudinem loci, nisi aliud exprimat) non poterit venditor nolente emptore sic redimere; sed tenebitur redimere totum simul, sicut totum simul vendidit.

D V B I T A T I O XII.

Quae conditiones iure positivo requirantur in emptione censuum.

74. Hactenus explicuimus quænam iure naturae sint necessaria vt emptio census sit iusta; & ex omnibus hactenus dictis sequitur, nihil aliud esse necessarium, quam vt sit aequalitas secundum aestimationem inter censum & pretium; & si aliqua grauamina hinc inde praeter naturam contractus per pacta accessoria imponantur, ea prudentis arbitrio debite compenentur.

Restat igitur vt breuiter explicemus conditiones, quas requirit ius positium, maxime Canonium seu Pontificum. cum enim ex hoc contractu (propter prolium ex eo lapsum ad vfuras) facile possit animarum saluti periculum creari, pettinuit ad Summum Pontificem huic occurre-

66. Non est iniquum.

67. Ad rationes.

68. 2. Pactum legis commissoriae.

69. Quomodo possit apponi.

70

71

72

73

74